

LES PLATGES DEL CLATELL

JOAN VIGÓ

Primera edició: març 2024

© Joan Vigó, 2024

© D'aquesta edició: LaBreu Edicions, 2024

labreuedicions.com

Twitter: @LaBreuEdicions

Facebook: @labreu.edicions

Instagram: @labreu_edicions

labreuedicions@gmail.com

Disseny de la col·lecció: Luis Carballo i Quincy Rookman Comunicació visual

© Il·lustració de la coberta: Núria Miret

Maquetació i disseny interior: Anna Roldós

Correcció: Rudolf Ortega

ISBN: 978-84-127601-6-3

Dipòsit legal: B-2806-2024

Impressió: DCPlus, Serveis Editorials, scp

L'editor autoritza la reproducció d'aquest llibre, totalment o parcial, per qualsevol mitjà, actual o futur, sempre que sigui per a ús personal i no amb finalitats comercials.

LES PLATGES DEL CLATELL

I. ARISTÒCRATES DE L'ESPERIT (DINS D'UN DIORAMA)

L'investigador és a la seva biblioteca i contempla la darrera adquisició posada enmig d'una renglera de llibres. El regal que s'ha fet per celebrar la resolució del cas és un diorama que ha encarregat a un artesà que havia estat rellotger a l'antiga Unió Soviètica. Un home vell i panxut que es dedica a la miniatura, generalment fent mobles per a cases de nines de col·leccionistes exigents. El diorama és una caixa de vint per vint centímetres que reproduïx exactament la biblioteca de l'investigador.

En una mena de joc de miralls, dues figures posades d'esquena contemplen una reproducció del mateix diorama. Són dos homes que, mans a darrere, representen Francis Picabia i Benet Rossell, artistes ja desapareguts que han estat cabdals en el cas que l'ha tingut ocupat els darrers mesos. El més alt és Picabia (1879-1953), pintor, poeta i artista multidisciplinari que va viure als anys vint a la ciutat de París, formant part del moviment de les avantguardes, de dadà fins al surrealisme. L'altra figura és Benet Rossell (1937-2016), nascut a Àger (Noguera). També pintor, cineasta, poeta i tan polièdric com Picabia. No es van conèixer personalment, tot i que Rossell també va viure una llarga temporada a la capital francesa, integrant allò que es va anomenar «els catalans de París», juntament amb Antoni Miralda, Joan Rabascall i Jaume Xifra.

L'investigador es treu una lupa de la butxaca i es fixa en els detalls que l'ancià Vladímir ha reproduït amb una destresa

proporcional al preu que n'ha fet pagar: el color dels lloms dels volums, el diorama mateix, la fesomia dels dos artistes, els quadres a l'única paret lliure de lleixes. També, darrere dels dos homes contemplatius, hi ha la rèplica de la taula de treball de l'investigador. El flexo industrial, la tassa amb llapis i bolígrafs, les safates amb papers diversos, llibretes d'espiral i tres piles de llibres. Damunt de la més alta (i ara la lupa s'acosta encara més), la portada d'un volum: *Les platges del clatell*.

2. CORSINI, LECTOR D'UNA MARQUESA CEGA

Assegut en un banc de pedra, Corsini bada contemplant el raig infinit de la font, el borbolleig hipnòtic. Està convençut que la memòria es comporta de la mateixa manera, indeturable. Un record amable es recargola i, sense poder-ho evitar, t'acaba arrossegant a moments a què no voldries tornar mai. Tant de bo, pensa, existís una mena d'interruptor que pogués aturar l'allau ingrata dels mals records. Es pregunta en quins moments l'activaria. Amb quina freqüència.

Corsini pensa que potser s'inventa tota aquesta merda de l'interruptor per no plantejar-se de veritat el sentit darrer de la seva existència. Per no enfrontar-se al fet de si res de tot plegat ha valgut la pena, ara que els cinquanta són cada cop més a prop. Però es reconeix retòric i tendent al drama, aquella propensió a la teatralitat que va heretar de la mare, i se'n fot de si mateix amb un somriure que no necessita mirall per saber com es dibuixa sota del seu bigoti espès.

Sap, però, que no activaria mai el mecanisme quan recorda el temps en què feia de lector per a la Marquesa. Aquella anciana generosa, cega, apergaminada i centenària, que li pagava un bon sou per estar-se amb ella a jornada completa llegint-li el que ella li demanava. La Marquesa rellegia d'oïda. Li deia, «Corsini, tu ets els meus ulls i la meva veu de dins del cap»; o també, «Corsini, la teva veu em recorda la del meu tercer marit, en Fabrizzio, que d'italià tenia el mateix que jo de tibetana». La Marquesa adorava *Il Gattopardo* i tenia una

única criada, la Leonora, mig lirona, silenciosa i grossa com un matalàs esbollifat, que ho feia tot i ho aguantava tot i li somreia constantment, malgrat saber que la mestressa ja no podia contemplar el seu rictus de bleda.

Corsini somriu mentre pensa en la sort d'haver conegut la Marquesa. La majoria de dies no li llegia gaire estona, feia més aviat el paper del que imagina que eren les dames de companyia. Perquè ella el preferia encara més fent d'oient de les seves històries interminables, quan aprofitava per repassar, una vegada més, la seva vida. Corsini sabia que ella era conscient del caprici de l'evocació, d'allò que li venia de gust recordar i com recordar-ho, tot posant al passat la màscara que li plaïa en aquell moment, indiferent a les diverses versions que li havia explicat d'un mateix esdeveniment. Ella el necessitava per la seva atenció i, sobretot, per les seves preguntes, per tenir una companyia intel·ligent a prop, per la complicitat. Li agradava que Corsini s'interessés pels detalls: el color d'un vestit, la forma d'un pentinat, la descripció d'un anell, la decoració d'una vaixel·la o d'un saló de ball, la composició d'un quadre, la topografia dels entorns d'una casa d'estiueig o els criteris organitzatius d'un antic armari de viatge. Si allò que interessava a Corsini no li agradava o no li venia de gust explicar-ho, la Marquesa feia una petita pausa i ignorava la demanda amb la seva elegància de dona rica i displicent. Però gairebé sempre Corsini sabia fer palesa la seva curiositat en els moments més oportuns.

No hauria premut l'interruptor mai de la vida mentre recorda la tarda en què va conèixer la Marquesa. Acabava d'escriure una autobiografia en nom d'altri. Un feina que mereixia celebrar-se amb l'adquisició d'un penjoll *art nouveau* que el tenia corprès i que feia temps que contemplava golós a l'aparador d'un antiquari. En un joc sadomasoquista amb ell

mateix, s'havia prohibit de reservar-lo amb una paga i senyal i així s'esperonava a acabar la feina. Aquells dies li agradava aturar-se davant de la botiga i encarnar el tòpic de l'infant d'una foto en blanc i negre davant de l'aparador d'una pastisseria. La joia representava una delicada nedadora, feta d'or blanc, amb vestit de bany i casquet encastat amb petits brillants. La saltadora mantenia una eterna posició carpada, de manera que les ungles dels dits de la mà li tocaven la punta dels peus.

Una hora més tard d'haver rebut la transferència per aquella autobiografia, que, paradoxalment, aniria a parar a les lleixes de no-ficció de les llibreries, Corsini entrava a la botiga fosca i atapeïda. Majestàticament asseguda en una gran butaca d'orelleres de color bordeus que la feia encara més poca cosa, va veure la Marquesa per primera vegada. El botiguer, un home a joc amb les antiguitats que l'envoltaven, comentava les virtuts d'un bastó molt elegant amb mànec d'ivori i plata. Ella en tocava la fusta amb les mans nuoses, acarona la peça. Fins i tot va olorar-ne el vernís lluent. Era cega. Corsini no va poder estar-se'n i, per fer via, per acabar de convèncer aquella vella dama que el bastó li esqueia, per poder endur-se la nedadora com més aviat millor, víctima tot ell d'una impaciència infantil per aconseguir que d'una vegada la noia d'or blanc pengés del seu coll en un salt que no es consumaria mai en cap piscina, va emetre una opinió favorable del bastó sense que ningú la hi hagués demanat. Un silenci de sorpresa va dotar de més densitat l'ambient resclosit de la botiga. Llavors Corsini, incòmode, es va sentir una mica ridícul, i va veure d'esquitllèbit que dins de les ombres projectades per armaris i calaixeres hi havia alguna cosa gran i ominosa. La Leonora s'havia mogut i somreia babaua.

Va ser la Marquesa qui va enderrocar el mur d'incomodi-

tat, preguntant qui era el propietari d'aquella veu tan bonica, greu i plena. Bonica, greu i plena. Ho recordaria sempre. Aquest va ser l'inici de la relació de Corsini amb la Marquesa, que setmanes més tard va formalitzar-se amb el contracte per exercir professionalment de lector. Però (ara Corsini torna a desitjar l'existència d'aquell interruptor imaginari) els bons records sempre s'aparellen amb notícies luctuoses. I recordar la Marquesa és recordar també l'absència de la Marquesa. Corsini, introduint un dit entre els traus de la camisa, com fa tantes vegades al llarg del dia, acarona inconscientment el penjoll de la nedadora. Aquella nedadora sempre serà la Marquesa.

El seu primer marit era el marquès de qui va heretar el títol. Es van conèixer en una festa de carnestoltes, en una vetllada al Liceu, en un iot travessant l'Egeu, en una posada de llarg d'una seva cosina. Depèn de quan ho explicava, del seu estat d'ànim, així era el record. Hi predominava l'humor o la melancolia; l'anècdota casual o les mirades al llarg de tota una nit en salons bigarrats d'elegància i etiqueta; el bes furtiu rere d'una enorme buguenví-lea. Però, més enllà de l'aire, l'ambient o els escenaris, hi havia un fet que no canviava mai: el caràcter del marquès, encantador i tímid; la tendresa sense límits que va mostrar la nit de noces, en què ella era només una nena ignorant educada per ser imbècil i obedient; la seva biblioteca i la passió comuna per la trompeta de Fats Navarro. No van aconseguir tenir fills malgrat les ganes que en tenien i després el marquès va morir en aquell desgraciat accident d'automòbil. Ella encara plorava en evocar els dies de desgràcia, i Corsini sabia que en aquells moments no havia de dir res, tot respectant les llàgrimes i el silenci que la Marquesa volgués construir enmig de l'espai que els separava. Corsini, pacient, esperava el cop de coll, el gest de la mà —gairebé una urpa d'ossos— amb què s'espantava una mosca inexistente de

davant dels ulls morts i humits. I després d'un sospir que enterrava un sanglot mal dissimulat, li ordenava que continués amb la lectura.

La Marquesa va heretar el títol i una fortuna discreta. Va vendre la casa enorme dels afores i va anar a viure en aquell principal immens, alhora que va acomiadar tot el servei tret de la Leonora, que sempre havia estat al seu costat des que era gairebé una nena. Una noia curta de gambals que treballava com una bèstia, que cuinava com els àngels, i que no hauria sabut què fer sense la seva Marquesa. Amb el temps la Marquesa va trobar un segon marit, un penques que només la volia pels diners però que era molt guapo i exercia de mascle pinxo i encaterinador; era el que ella desitjava i estava convençuda de necessitar. Era ben conscient de tot el que passava, però va voler lliurar-se a la inconsciència i va decidir viure en un núvol de pastilles i ginebra, rebent les atencions fogoses i el maltractament moral d'aquell home que, sortosament, va morir assassinat en una baralla en una casa de putes d'un barri que ella no hauria gosat trepitjar mai. La Marquesa li deia a Corsini que aquella mort la va tornar a lloc. I, no sense penes i treballs, va deixar d'abusar de les pastilles i va substituir la ginebra per Pommery Brut Royal, el xampany francès al qual encara era molt avesada, bevent-ne cada dia tres o quatre copes abans d'enfrontar-se, com un pollet desganat, al sopar gairebé testimonial.

Corsini també havia sentit les històries del tercer marit de la Marquesa, el tal Fabrizzio, un francès de Perpinyà que es feia passar per noble fill de la Toscana. Era un gitano homosexual molt educat. Un melòman excels. La Marquesa explicava que va ser molt feliç al seu costat, que era una gran companyia, distreta, sensible, i amb qui la conversa no tenia final. Mai no havia rigut tant amb algú. Però un dia en

Fabrizio es va enamorar perdudament d'un pianista argentí que se'l va endur a l'altra punta del món, a un poble amb un nom estranyíssim que a ella li encantava repetir, com si aquell topònim exòtic confirmés l'absurd d'aquell abandó que ella no va acabar d'entendre mai: Chañar Ladeado. Ja no en va saber res més. Després la Marquesa va emmalaltir i es va recloure cada cop més en companyia de la tòtila Leonora, que va aprendre a fer de gos pigall.

I ara Corsini voldria interrompre el devesall de records amb el mecanisme imaginari. Però no hi ha res que pugui evitar que el seu cap s'ompli de les imatges d'aquell dilluns nefast. Va anar cap a la biblioteca, on invariablement l'esperava la Marquesa. Però no hi era. Mentre cridava la Leonora, va anar a l'habitació. En no sentir la ràdio mentre s'hi acostava, va pensar que potser havia emmalaltit, i també que tal vegada aquell dia seria el principi del final d'aquella dona admirable.

Semblava dormir però no dormia. Tenia les mans tal com els tanatoris acostumen a posar les dels difunts. Pàl·lida i freda, mostrava encara la seva bellesa elegant. Traslalsat, va anar a la recerca de la Leonora. La va trobar a la cuina. No podent suportar la desaparició de la raó de la seva existència, s'havia penjat d'una de les bigues del sostre. La imatge d'aquell rictus horrible i blavós, de la llengua inflada, esdevindria perenne en la seva memòria. Damunt la taula de fusta gastada, hi havia una capsa metàl·lica amb un paper enganxat on algú havia escrit «DISPOSICIONS DARRERES».

Després d'una època que tampoc voldria tornar a recordar, un temps llarg i en extrem desagradable, ple de gestions innúmeres, d'obstacles burocràtics, de funcionaris i d'altres professionals més críptics encara, va prendre possessió d'aquell pis i dels fons que, un cop satisfeta la implacable voracitat del fisc, havien quedat al compte de la Marquesa.

Corsini fa un somriure trist quan pensa en tot això, en la Marquesa, en l'interruptor que podria aturar els mals records, mentre mira el raig de la font, acarona la nedadora i fuma assegut al banc del jardí de la Fundació Palau, on ara treballa. Els metres quadrats costen de mantenir i torna a fer de negre, ara d'un catedràtic i tertulià omnipresent que, per mantenir un prestigi acadèmic esvaït rere micròfons molt ben pagats, vol signar un estudi sobre l'amistat entre Josep Palau i Fabre i Picasso. En virtut d'aquest encàrrec, Corsini té entrada lliure als fons de la fundació i pot consultar totes les carpetes, farcides de les innumerables notes i de documentació que el poeta i amic de Picasso (i el seu millor biògraf) havia emprat per als seus llibres.

Un cop torna a la taula de treball, recorda el que havia de fer abans que li vinguessin ganes de fumar i de pensar en dispositius per gestionar la memòria. Amb un costum que vol ser rebel·lia contra les tecnologies ineludibles i que només és una forma d'esnobisme —un gest teatral (tornem-hi) d'herència materna—, Corsini, amb la seva lletra episcopal, redacta una nota a la seva llibreta, la fotografia amb el mòbil i me l'envia: «He fet una troballa. Quedem i parlem. Coneixent-te, la cosa promet. Abraçada».